

Urednik Lojze:

Vama, bratec in sestrica ...

Ne bom vam v uvodu grmel z lece kot skrben oče, boječ se za duše faranov: »Verujte in ljubite, da boste videli Gospoda!« Ne bom ti zval v srce:

Orlič! Ljubi resnico, ljubi mater, ljubi zemljo, ki jo tvoj oče zaliva z znojem!

Orličica! Bodi vseodpuščajoča kot mati, postrezljiva, hvaležna, vdana ... pa moli, moli!

Mlavec! Plemenit bodi, vitez božji za resnico in pravico, veren; pa jeklo bodi, ki ga ne zdrobi nobeno kladivo. In še eno: narod svoj ljubi, do krvi ga ljubi: tega, ki se je osvobodil kot golob in še onega, ki ječi pod tujim bičem na jugu in zatonu ...

Še enkrat: ne bom ti grmel z lece: Tak bodi! Ne! Le mal spominek, ki je bil bridek zame tisti dan, ko se je zgodil, ti bom odkril. Globoko v srce si ga vkleši, da ga ne izbriše iz tebe nikdo več.

Štiri leta je tega, ko sem hodil med Orliče ob sobotnih večerih v prostorni sobi, kjer smo kramljali kot otročiči o vsem: Kaj je Orlič? Zakaj sem ravno jaz Orlič? Kak moram

biti, da bom pravi? Kako je že poplaval vso Slovenijo, se razlil čez mejo in še daleč na Češko segel... Joj, kako so nam tiste sladke večere oči žarele v ponosu, da smo Orlič. Joj, kako sveto smo prisegli svojemu srcu: Večno zvesti Orliču, Orlu...

Ne vem, če nam je kdaj ubežal večer, da ne bi poleg resnih in šaljivih besed padla tudi ta — o značaju mladega, ponosnega Orliča. Vedno znova se je začejala pesem:

»Orlič, ki si le v zavodu Orlič, zunaj med drugimi, v cerkvi pri Jezusu pa ne; doma pri materi, med sestricami, med bratci pa ne, grob si, nevljuden, lažniv, nehvaležen — če si tak, še nocoj, to uro izstopi!«

O, kako so mi Orliči tedaj obetal! O kako je bilo moje srce tedaj mlado v upu!

Ti, Marjan, si bil prvi v mojem srcu:

»Če vsi, ta ne bo zatajil naših načel, ta je jeklo,« to se mi je vzbujalo ob njegovi besedi, ko je deklamoval:

»Kot mlačnež iz božjih ust — se naj izpljune Orlič iz naših vrst, če ni značajan, trden v načelih in če ne ljubi iz vse moči naše mlade čete Orličev...«

O, verjel sem ti, da boš zvest.

Pa šel sem iz velike palače sredi šentviških polj, iz one, ki jo ljubim kot življenje, ker mi je odgrnila zastor v srečo, v mir in še ljubezen mi je prižgala za duše zatiranih in blodnih... Od tam sem šel in v ledeni zimi srečam Marjana.

»O Bog te živi, Marjan!« sem srečno pozdravil svojega nekdanjega Orliča.

»Zdravo!« je mrzlo jeknilo iz njega.

»To je Marjan,« se je bridkostno majalo v meni. »To je oni, ki je dejal, naj se neznačajan Orlič izpljune? O, Marjan, sam si se izpljunil. In vsak, ki se bo pred drugimi kazal zvestega Orliča, v srcu pa laži, se bo izpljunil iz nas.«

Če nisi značajan, si lažnik, slabič, v vsem nisi jeklo, šleva si: če te sunem v jarek, v njem obležiš. Ne ljubiš naroda, dóma, očetovega grunta iz srca, le v besedi; nehvaležen si. Vero v Boga prodaš za čašo vina — fej, to si ti, neznačajnež. Doma pa si v mestu, v trgu, v selu.

Tebi Orlič, Orličica, Mladec, tebi verujem, da si čist v besedah kot pred božjim obličjem, ko izgovarjaš prisego: zvest do groba! Verujem, da ljubiš našo veliko četo Orličev, Orličic, Mladcev, da si ji vse misli, vsa dela, celo srce poklonil, zato iz srca pozdravljen bratec Mladec in Orlič in sestra sladka — Orličica...

»Jezik naš, sladak kakor med, opojen kakor vino, nežen kakor spev kmetske devojke, silen kakor prsa hrabrih naših fantov...« (Dr. Gregorij Rožman.)

R. Trnovčan:

Ptič Orlič.

O kako je naš ptič Orlič visok!
Do neba in božjih višin
nosi glasove slovenskih otrok
iz smrtnih dolin.

Naš ptič Orlič je Jugoslovan.
Razpel je peruti mogočne in bele,
da so čez naše domove vzblestele,
da nam branijo solnce in dan.

Naš ptič Orlič svoje gnezdo brani
pred sovami in pred črnimi vrani;
s srcem in dušo krepko se bori,
za gnezdo domače izkrvavi...

Naš ptič Orlič je božji klicar,
junak, ki ga ne zruši vihar;
luč svetla je kot slavnosten kres.
Razmahnil je vse v polet do nebes.

R. Trnovčan:

Zmaj.

Tam v Korotanu je zmaj,
silen zmaj,
z zelenimi očmi naša polja žge,
s črnimi nogami čez gore se pne
in v našem Rožu vse belo cvetje tre.

Tam v Korotanu je zmaj,
silen zmaj,
z bruhajočim žrelom straži zemljo,
s črnimi krili temni nam nebo,
da ne bi zrli, kje solnca gredo.

Pa prišel bo kmalu veliki dan,
Jurjev dan,
blisnilo v solncu bo preko gora,
strlo bo zmaju vsa črna srca,
za vse bridke dneve, polne gorja —
vse, ko bo Jurjev dan! — — —

Beseda miče, zgled vleče!

Pri našem odseku smo imeli v naraščajski četi dečka, kateri je bil živ zgled vsem svojim tovarišem. Odlikoval se ni samo po lepem vedenju, ampak je bil tudi drugače zgled dobrega in pridnega naraščajnika, takega, ki ob vsaki priliki postavi svojega moža na mesto, katero mu odkažejo. Toda preidimo k natančnejšemu opisu.

Anžičev Lojzek je bil pri našem naraščaju že od njegove ustanovitve. Že od doma dobro odgojen v smeri orlovske vzgoje, je že takoj ob sprejemu kazal vse znake dobrega in marljivega Orlička, ki noče biti samo fant na svojem mestu, ampak še kaj več: biti svojim tovarišem živ zgled in spodbuda na poti naraščajske omike.

Pri četi smo imeli tudi nekega lenuha, pravo nasprotje našega Lojzka. Eden priden, vedoželjen, discipliniran, drugi pa vse drugo samo to ne. Bil je res v spotiko vsem tovarišem. Vsem se je čudno zdelo, da ga vaditelj še trpi pri svoji četi. Šele kasneje smo izvedeli, da ga je imel samo na prošnjo njegove matere v naraščaju. Mati je namreč neizrečeno želela, da postane tudi njen sinček dober fant. Ker je bila naša naraščajska četa pravi zgled samih dobrih dečkov, zato je upala, da postane tudi njen Francek, če že ne tak kot drugi, pa vsaj malo njim podoben. Pri tej materi se je ravno videlo, kako je hrepnela, da izpreobrne dober zgled njenega sina. Ker je pa ostal ta naš Francek vkljub vsem opominom vedno stari lenuh in nepoboljšljiv potepenec, zato mu je vaditelj zažugal, da ga zapodi, ako se ne poboljša.

Tedaj se pa zavzame Anžičev Lojzek za tega svojega tovariša. Sklene ga pripraviti na pravo pot. Ker sta stanovala precej blizu drug drugega, mu je bilo lahko približati se mu in ga polagoma privezati nase. V začetku mu ni nič kaj zaupal. Ogibal se ga je. Ali z raznimi malimi uslužnostimi ga je pa vendar toliko pridobil zase, da je prišel v začetku bolj poredko, a kasneje vedno pogosteje k njemu v vas, kjer ga je z igrami in s pomočjo pri domačih nalogah spravil na pravo pot. Ker ga je slušal doma, mu je tudi sledil v telovadnici in pri sestankih. Na ta način je postal Francek res dober deček in vzoren naraščajnik. Kar niso zmogli vsi opomini, to je zmožgel dober zgled. Pa ne smete misliti, da je ostal Francek samo en čas priden in reden dečko. Ker se je odsedaj vedno držal Lojzka, zato je deloval dober zgled trajno nanj. Ta vpliv se pa ni poznal samo v četi, ampak tudi v šoli, kjer je napredoval vidno v vseh predmetih, tako da se je večkrat temu čudil sam učitelj. Pri tem dečku se je prav videlo, da besede le mičejo, a zgledí pa vlečejo.

Dogodek na cesti.

Življenje je tako spremenljivo, da nas včasih naenkrat stavi v položaj, da se moramo naglo odločiti in še hitreje delati, da se prepreči kakšna nesreča, reši življenje ali imetje.

Povedati vam hočem o dogodku, ki sem ga doživel na cesti, kakor boste sami videli. Sicer ni bilo nič hudega, a spoznali boste, kako nerodni so ljudje ob takih prilikah.

Hitel sem po cesti s pogledi na vse strani. Nenadno mi je obviselo oko na gruči ljudi ob oglu neke hiše. Pristopil sem, samo da vidim, kaj zadržuje ljudi.

Kaj je bilo? Majhen fantek, učenec, je ležal na tleh in jokal. V manjšem, nižjem krogu so ga obdajali součenci, večji, višji krog, so pa polnili ljudje, ki so pristopili, rekli kakšno besedo in napravili prostor drugim radovednežem.

Povprašal sem okoli stoječe učence - tovariše. zakaj joče, pa so mi hiteli praviti, da sta se dva stepla. A tako! Mogoče je bil udarec tako silen, da je podrl revčka na tla, lahko tudi, da mu togota poraženca ni dala vstati. Bodisi karkoli! Treba je bilo fantka spraviti domov, da se ne prehladi, ko je ležal na mrzlem flaku.

Nikdo se ni spomnil na to. Zamišljeni so gledali, in še bolj zamišljeni so odstopali ljudje, revčku se je pa telo stresalo v joku.

Kaj sem ukrenil? Izbral sem dva močnejša njegova tovariša, sklenila sta roke, posadil sem nanje jokajočega, ki se jih je oklenil okoli vratu. Majhna procesija je stopala po cesti proti domu, ki je bil slučajno blizu.

Glej, kako se boš ti obnesel v takih slučajih! Ne sili v ospredje, če so starejši ljudje tu, a skušaj biti vedno pri roki, da pomagaš, a ne bodi v napotje. Dostikrat tvoje moči ne bodo dovoljne; kvečjemu boš mogel obvestiti druge o kaki nesreči. Že to je veliko, če dobro opazaš in dobro poročаш v kratkih, jasnih besedah.

Bodi vedno pripravljen, da pomagaš bližnjemu po svojih močeh!

Lojze G—č:

Darinka.

Po bronu je udarilo jeklo; skozi line je sunil jek zvona in se razlil na mirenske njive. Od tu je begal do Vrtojbe in še naprej do svetega Marka, kjer so grape polne krvi in lobanj naših zvestih bratov; tam je jek oglušil v bridek molk. Še se je zamajal drugi zvon in po tretjem je padlo kladivo v čudo ubrano pesem.

S stolpa bije ob stene težek prapor, preko ceste se bočijo slavoloki iz vencev in praporcev. Ob straneh ceste so vsajene breze v dolg bel drevored. Iz belih rož napisani pozdravi zovejo:

Benvenuta, dobrodošla!
Kdo je, ki prihaja? ...

Mladci-vitezi se bore.

Deklice so uravnane v dolg črn špalir ...

Kako bridko so zajokale, ko jim je »signorina« v šoli razodela: »Veselite se, moje male, zakaj jutri obišče naše selo visoka gospa, vojvodinja D' Aosta, ona, ki ljubi otroke kot najdražja mati. A ljubi jih le, če nosijo črne srajce ...«

»Nočemo, da nas ljubi, mamica nas ljubi tudi v beli,« je vrgla iz srca Darinka.

»Za ljubezen te velike žene vam ni mar? Ali je to vračilo za njene žrtve! Tak narod, fuji! Narod psov goji hvalo, narod Slovencev je ne pozna, nižji je kot žival... Pa kaj truda trpi za vas: po vsej vaši zemlji roma, zadnjo šolo obišče, pa naj bo zabita v hribe, v blatne ljudi. Skoro v naročju vas ujca, vi pa uporno: nočemo!... Sram vas bodi.«

»Signorina,« je znova odkrivala Darinka bol vseh deklic, »če bi hodila visoka gospa med nas, ker nas ljubi, če bi le zato jutri v naše selo prišla, me bi molile zanjo v jutru in na večer, kot molimo za svojo mamico.«

»Je res?«

»Če nas ljubi, ne vemo. Vemo pa, da hodi po naši zemlji, da nas uči laži: da nismo Slovenci, da smo Taljani...«

»Da smo fašisti,« je dodala Mimica, »zato naj oblečemo črne srajce. Pa kaj bi se me lagale! Nismo fašistkinje, zato bomo v obleki, ki nam jo je mamica kupila.«

»Vse boste črne jutri! Če bi se katera kujala, bo črna od šibe.« Iz učiteljice se je treslo: »Upornice!«

Danes pa so uravnane v dolg črn špalir. Bledi obrazki gledajo iz črnih srajc kot ovenele rože iz mrliške vaze. Ubožice, čiste kot solzice, morajo biti vklenjene v tuje črne srajce in pozdravljati ženo, ki se je boje. O žena, kaka je tvoja ljubezen, da jo le črna srajca vzbudi!...

Pa kaj, da se je nenadno strla vriskajoča pesem iz zvonov? Kot bi se zavedel mrtev bron v stolpu, da ne more iz njega privreti razkošno mlada pesem, so roke omahnile, zaletavali so se udari, potresali so jeki kot brezutešen jok osirotele dece.

Če poje zvon v nedeljsko jutro, zove proseče, vabi solze iz neznane sreče; sedaj pa tepe jeklo trdo, ne proseče, ob bron, kot je teplo tisti čas: tuji možje so prišli in so nam razklali zvonove, vrgli jih, naše zveste čuvarje, budilce naše speče vesti in klicarje v molitev, vrgli jih v brezno.

Tako trdo lije iz bronata dan...

Oj Darinka, kje si, oj Mimica, kje? Ali vaju v črnem srcece boli?

V dolgih vrstah ob cesti same ovlažene oči, vse v črnem kot za pogreb. Glej, ob koncu stojita dve deklici — v pisani jopici. Resnoba jima leži v očeh kot onim v črni. Učiteljica hiti po sredi, nemirno ji iščejo oči v smer, odkoder se pripelje vojvodinja D'Aosta.

Deklice, jasno pozdravite: »Evviva nostra madre, santa madre, evviva — živela naša mati, naša sveta mati naj živi!«

Še naprej se je pognala, do konca vrste:

»Marš, upornici nemarni! Poberita se! Za mehke lase je ujela Mimico in Darinko in ju neusmiljeno vlačila iz vrste.

»Signorina,« se je izvila Darinka, »če nas ljubi visoka gospa, jo bova pozdravili kot vi!«

Tedaj je začela učiteljica divje suvati in vikati: »Tako, takoj! Marš!«

Iz vlažnih oči so zavrele solzice, trpke solzice uboge naše dece. Dvanajst let imajo, pa morajo čutiti ono boleost kot zreli ljudje...

Bel dim se je pokadil od grobišča: »Že gre!« je omahnil glas iz učiteljice. Izstopila je vojvodinja in šla po sredi. Ob sleherni deklici je obstala in ji zrla v blede obličje, v solze...

»Kaj jočeš, dete?« se sklone k Darinki. »Pozdrav v solzah me boli. Rajši ne pridem več med vas. Same solze, same solze v vsej vrsti... Ali vas bijem? Ljubim vas; ali vam nisem mati?«

»Ne, visoka gospa. Tebe se bojimo, mamice nikoli. Njo pozdravimo s srcem, z žarečim očesom, tebe v črni srajci in s solzo...«

»Ti nisi v črni.«

»Ne, ker mrzim laž. Slovenka sem...«

»Ohola si, deklica.«

»Ne, le odkrita. Kaj nam praviš, da smo Taljanke! Ali je greh, da ljubim svojo besedo, svojo zemljo kot mater? Ali bi imela še vero vame, če bi zatajila svoj narod in se s tvojim spojila? Kaj — ko bi se znova preoblekla iz črne v rdečo, če bi mi drugi ponudil več kot pri vas? Če bi storila prvi greh, bi še drugega, še tretjega. Zvestoba je v ljubezni...«

»Koliko let imaš?«

»Štirinajst.«

»Modra si. Če bi imela sina, ki bi zavrnel našo zemljo in mene? ... Deklica, bolj te ljubim kot vse, ki so v črnem. Zvesta si. Še naprej ljubi svojo mamico in ateja in zemljo in kočo...«

J. Langerholz:

Razne vrste izleti.

Oglejmo si nekatere vrste izletov.

Slovenci radi hodimo na božja pota; smo romarski narod. Peš, na vozovih in po železnici romamo na Brezje, na Bled, na Limbarsko goro, na Kum. Včasih pa gremo še dalje: v Rim, v Lurd, v Jeruzalem. Na božja pota hodimo sami, ali v manjših družbah iz domače vasi, včasih pa napravljamo tudi večja skupna romanja.

Svetemu namenu bodi primerno vedenje romarjev; Pijanost, zapravljanje, nedostojno vedenje, zmerjanje in prepiri vržejo slabo luč ne samo na enega, ampak na vse ljudi te vrste. Pazimo, da ne bomo malo- ali slaboumnim v spotiko. Taki ljudje vidijo posamezne slabe slučaje, sodijo pa kar na splošno: Taki so vsi...

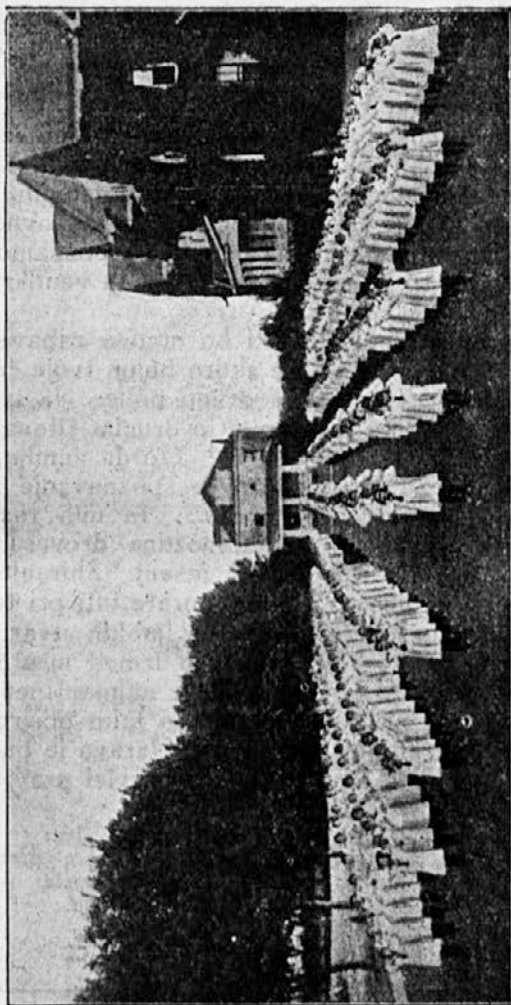
Večji romarski družbi je prav potreben bolj ali manj izvežban pevski zbor. Tako se potem lahko primerno menja molitev, petje in prosti čas za pogovore. Ne bilo bi pa prav, če bi tak pevski zbor prepeval celo noč in s svojim petjem motil tišino in resnost svetega kraja. Tudi naj bo petje vselej romarskemu namenu primerno.

Gospoda hodi rada na zabavne izlete, Šmarna gora, Sv. Katarina, Sveti Jošt, Smarjetna gora so znani kraji za take izletnike. Na zabave hodimo, da se malo razvedrimo. Veselo petje, živahni razgovori, primerne šale in prisrčen smeh so stalni spremljevalci takih izletnikov.

Prav je. Človek je potreben razvedrila. Vsako razvedrilo naj bo človeškemu dostojanstvu primerno, naj človeka blaži, dviga. Proč pa s tako zabavo, ki jo mnogi iščejo po gostilnah — ne! — v pijanosti in se iz takih izletov vračajo navadno z bolno, težko glavo. Gorje pametnemu človeku, če zaide na železnici v zverinjak takih izletnikov! Preprosto ljudstvo mora v takih trenutkih izgubiti vse

spoštovanje do tako zvanih izobraženih stanov. Zakaj tak izlet ni več izlet za zabavo, ampak za divjaštvo.

Navadno mislijo te vrste izletniki, da jim je vse dovoljeno, vse prosto. Ne poznajo ne njiv, ne potov, ne travnikov; hodijo, kjer se jim poljubi, pomandrajajo žito in travo na veliko nevoljo

Male Indijanke telovadijo.

njihovih lastnikov. Pastirjem begajo živino na paši in se vesele, ko vidijo, kako preplašen pastirček zbira na vse strani razkropljeno živino. Cvetoče livade opustošijo, kakor bi šla čeznje vojska. Taki izletniki kradejo čast sicer lepemu imenu in namenu zabavnih izletov in so mnogo krivi, če se kmetje in meščani med seboj nekako pisano gledajo.

Skupno z zabavnimi lahko združimo poučne izlete. Primeren pouk je na izletih najlepša zabava. Vem, da mrdate z ustnicami, češ: Tako! Še na izlete naj zavlečejo šolo! Bog pomagaj!

In vendar ni tako hudo.

Prijetno se pa da združiti s takimi izleti pouk iz zemlje pija. Vsak, kdor se količkaj meni za svojo rodno zemljo, naj se prizadeva, da bo svojo domovino poznal ne samo v šoli, na zemljevidu, ampak tudi na svetovnem, od Boga ustvarjenem zemljevidu. Kako malo še poznamo imena naših goral! In vendar so ponos naše zemlje! In vendar mnogo pripomorejo k lepoti vse zemlje.

Če ti omenim, da ti bo mnogo zabave prinesla na izletih tudi zgodovina, se skoro bojim tvoje zamere. In vendar...

No, pa stopiva na drugo polje. Na izletih opazuj naravo. Razlika med enim in drugim žitom; tu raste slabo, tam bolje. Zakaj? Kdo je kriv? Morda zemlja, mogoče tisti, ki jo obdeluje. Za mestne otroke spoznavanje žitnih vrst: rž, pšenica, ječmen, proso, oves... In njih razvoj od početka do zorenja. Enako v gozdu gozdna drevesa. Ptiči, njihovo vedenje, spomladi, poleti, v jeseni. Zbiranje ptičev selivcev... Pitanje mladičev. Seveda morate biti pri tem opazovanju čisto mirni, da ne boste begali teh ljubkih stvarc pri njihovem opraviilu. Opazujte žuželke! Kdo izmed mestnih otrok pozna vse vrste čmrljev! In vendar jih je najmanj pet do šest vrst. Sploh je v naravi za pouk in zabavo tako obširno polje, da nam ne bo tvarine nikdar zmanjkalo. Narava je pač delo neskončnega, vsemogočnega Stvarnika. Po pravici pravi o njej naš Medved:

O, ta knjiga, polna, živa,
davno vsem zemljanom znana,
vedno vsem očem odprta
in nikoli vsa prebrana.

»Mi ljubimo svoj narod, kakor ljubimo in spoštujemo svoje starše. Kakor nas vežejo najsrčneje vezi na dom in na družino, iz katere smo, katera nas je gojila in negovala, tako nas vežejo iste srčne vezi na ves narod. Ljubezen do njega je zasidrana najgloblje v naših srcih.« (Dr. Gregorij Rožman.)

R. Trnovčan:

Cigani.

Ob gozdu cigani so šotor razpeli,
ob ognju velikem pri vozu ležijo
resnobno drže se in v plamen strmijo.

Stare ciganke po vasi hite,
prosijo kruha za bolne može,
za lačne otroke in še zasé;
prosijo mleka in moke in masla.
Pa blagoslavljajo polja in hiše,
da bi pšenica še lepše nam rasla,
da bi gozdovi se vzpeli še više
in da bi otroci nam rasli v jasnino
kot rože na polju v nebeško modrino.

Zvečer pa cigani od ognja se vzpno
in pesem otožno skoz mrak zapojo.
In plašno na gosli nekdo zaigra,
kot angelci plakali bi vrh neba.

R. Trnovčan:

Pravljica.

Nekoč je živel v zlatem gradu kralj,
ki ni ga domačija razvedrila.
Skoz okno zrl je do neznanih dalj,
tja, kjer so polja v solncu se jasnila.

Odpri je vrata, v polje šel je mladi kralj,
pa v polju niso sama solnca bila,
nazaj bi — vrata so se zaklenila ...
Razjokal se je sredi gor in pustih skal.

Tako iz zlatega gradu otrok
v neznanost hoče, kjer je solnčen svet,
ki vabi s pesmijo odprtih rok.

A v svetu marsikdaj tih obstoji,
po zlatem gradu spet zahrepeni,
ki ga je bil zapustil mladost — — —

Toda dete?

Nacek je sedel za mizo in gledal v šolsko knjigo. Sam je bil doma z Giziko, ki je čepela ob njem, in Lojzkom, ki je spal rahlo dihajoč v zibki. Črvi je vrtal nekje v okviru okna, kakor bi tiketala ura. Na dvorišču je pel petelin in pes je zalajal včasih na mimoidoče.

»Nacek, pridejo mama skoro?« je vprašala Gizika.

»Ne vem, opoldne...«

»Opoldne... Kaj pa to tako tiketaka, ura?«

»E, tiho bodi! Črvi!«

»Ura,« je menila Gizika. Stopila je na klop in gledala skozi okno.

»Kje so pa mama?« se je obrnila čez čas k Naceku.

»Krompir sadijo.«

»Pa mati?«

»Vsi so tam...«

»Pa atek?«

»Če sem rekel, da vsi!« se je jezil Nacek, da ga moti. Pa se ni vznemirjala, da jo krega. Gledala je cvetoče drevje, poslušala ptice.

»Nacek, pojdiva malo k Brglezovim!« je zaprosila.

»Seveda, še kaj se zmisli! Kdo bo pa pazil na dete!«

»Lojzeka?« se je razveselila in že pozabila na vas.

Pa so prišli mimo Brglezovi in so povabili Nacka, naj gre z njimi h Knauseku po zajce.

»Ne morem, sam sem doma, Lojzek pa spi.« Razjezil se je nad dete, ki mora prav sedaj spati, ko bi on rad šel z doma. Stopil je k zibelki, če bi se dalo dete morda zbuditi. Toda Lojzek se je le prijazno smehljaj, zbudil se pa ni; kakor da dela to nalašč, je mislil Nacek.

»Ne morem,« je žalosten zmajal.

»Saj vaših še ne bo domov!«

»Ampak dete, če se zbudi?« je pomišljal.

»Kaj se bo budilo, saj pridemo kmalu. Tekli bomo!«

»Toda dete? ...« je še dvomil.

»Gizika naj pazi nanj!« je svetoval Tašek.

Nacek se je ozrl na Giziko in stisnil ustnice: da bi otrok pazil na otroka, saj je še samo treba čuvati.

»Hitro bomo doma, pet minut. Če se do zdaj ni zbudil, se tudi sedaj ne bo. Kar pojdi!«

»Gizika, boš pazila na Lojzeka?« se je obrnil do dekletca.

»Ti bom prinesel nekaj, zajčka. Boš? Ne boš jokala?«

»Daš zajčka?«

»Zajčka, belega.«

»Črnega in rumene?«

»Da! Boš pazila?«

»Kam bi pa ti šel?«

»Kmalu bom prišel. Boš?« Prikimala je. Ko pa se je dvignil, je rekla:

»Jaz grem tudi!« in je stekla za njim.

»E, Gizika! Prej si pa rekla, da boš pazila. Zajčka ti bom prinesel. Glej skozi okno!« Obrnil jo je k oknu. »Ne smeš gledati k vratom!«

»Ne bom!« On se je pa tiho zmuznil ven in se pridružil ostalim.

»Paščimo se!« je izpodbujal Nacek in hitel kolikor mogoče. Pred seboj pa je videl Lojzka, ki se budi. Kričal bo, ko ne bo nikogar, Gizika pa bo klicala njega, še na misel ji ne bo prišlo, da bi ga zibala. Pa če medtem kdo domačih pride, mati, Lojz ali svakinja, in najde samo otroka?

»Ali si počasen!« je kričal na Ludvika, ki ni mogel dohitevati drugih. Nacek bi se bil najrajši vrnil, pa kakor, da ni mogel; nog ni mogel obrniti, končno pa so bili pri Knauseku. Tedaj je bilo že vseeno, ali se vrne takoj ali pa počaka. Kakor da je slišal, kako ga Gizika kliče:

»Naa-cek! Naa-cek! Ko pa se je vrnil, je našel Giziko slonečo nad Lojzkom; božala ga je in pela: la-la-la.

Nacka je zapeklo v srcu: On, starejši, ni mogel vzdržati doma, detetu je prepustil otroka in šel. Gizika pa je rekla veselo:

»Nacek, Lojzek je vstal, pa sem mu pela! Hohoho!« Zajčka pa ni prosila, ker je že pozabila nanj.

R. Trnovčan:

Na tujem.

*Tam daleč, tam daleč so bele ceste,
zelene poljane in sinje gore,
vrtovi, cvetoči od solnca in rož.*

*Gozdovi presanjajo žgoči poldan,
strmijo molčeči v furlansko ravan,
kjer trte rodijo in smokve zore.*

*Na drugo stran zrem po tolminskih gorah
in čakam nekoga ves tih in ves plah,
nekoga bi rad, da po smokve bi šel.*

*Tam daleč, tam daleč za črno goro
žge solnce molčečo in tiho zemljo,
žge solnce zemljo in še samo molči...*

Kako sva postala z Jožkom strežnika.

Veliko lepega doživi človek v nežni mladosti, ko se še komaj zaveda svojega življenja. Tudi jaz sem doživel marsikaj zanimivega in se še sedaj z radostjo v srcu spominjam onih srečnih dni.

Komaj sva se naučila z bratom Jožkom tistih znamenj, ki smo jim v šoli rekli črke, že sva hotela biti velika. Ko sva hodila k sv. maši, se nama ni zdelo nič lepšega kakor rdeča haljica, ki jo je nosil strežnik pred oltarjem. Neskončno sva želela, da bi bila tudi midva kdaj strežnika.

Neko nedeljo sva se ojunčila in jo mahnila h gospodu župniku, da bi se mu ponudila v službo. Postrani naju je pogledal in dejal:

»Majhna sta, majhna! Ne vem, kako bo kaj.«

Nič naju ni razveselila ta pohvala, a poguma nisva zgubila.

»Res je, da še nisva bogsigave kako velika, močna pa sva,« sem korenjaško ugovarjal.

Gospod župnik se je nasmehnil.

»Bomo videli. Pa pridita v nedeljo popoldne!«

Boječe sem zajecjal:

»Kajne, da nas boste vzeli?«

Gospod župnik se je obrnil v stran in se tiho zasmel. Spet naju je ogledoval kakor mešetar konja in odvrnil z močnim, resnim glasom:

»Nič ne morem obljubiti. Bomo videli.«

Z negotovostjo, a vendar polna upanja sva odšla.

Kako sva potem težko pričakovala nedelje! Štela sva ure in se veselila. Ko je končno dospela, sva bila že navsezgodaj v župnišču.

V veži nama so prišli gospod nasproti. Ustrašila sva se jih in vsa zmedena sva bila. Še sedaj se natanko spominjam gospoda župnika, čeprav ga že dolgo nisem videl. Bil je orjaške postave in midva sva bila proti njemu kakor naš Muri proti našemu očetu. Precej priletel je že bil gospod, a midva tega nisva vedela, saj ni imel niti tistih neumnih naočnikov, niti brk kakor naš oče. Kar bala sva se njegovih strogih oči. Plaho sva pozdravila:

»Hvaljen Jezus!« A jaz sem nekaj važnega pozabil. Ah, še sedaj me je sram. Mislim sem, da sem pozabil klobuk doma, pa je že hotela nesreča, da sem ga imel na glavi. Če me ne bi bil Jožko še pravočasno dregnil, ne vem, kako bi zaropotala z gospodom.

Gospod župnik naju je spet premeril od nog do glave in naju vprašal:

»No, junaka, po kaj sta pa prišla?«

Komaj sem nekaj zjecjal.

»Aha! Ministranta bi bila rada. Pa sta kaj pridna? Poredneži ne morejo biti strežniki božji.«

»Jaz sem že priden,« sem dejal boječe, brat pa je bil tiho.

»Kako pa kaj v šoli, ali znata kaj?«

»Jaz sem imel same ene, Jožko pa enkrat dve,« sem se vesel pobahal in dobro se mi je zdelo.

»No, potem bomo pa že naredili.«

Težak kamen se mi je odvalil od srca. Gospod župnik naju je peljal v sobo in nama velel sestti na lepe, rdeče prevlečene stole, kakršnih še nisem videl. Lepo je bilo v sobi. V kotu je bila velika omara, polna knjig. Z visokim spoštovanjem sva zrla gospoda.

»To mora biti učen mož,« sem pomislil. Midva z Jožkom imava le računico, berilo in katekizem, gospod župnik pa toliko knjig. Kako se le morejo iz vseh naučiti!« Kar ni mi šlo v glavo.

Za hip so šli gospod iz sobe. Tedaj me je dregnil Jožko:

»To je lepo tukaj!«

Kako sva se razveselila, ko nama so prinesli gospod poln krožnik lepih hrušek in vsakemu velik kos belega kruha, kakršnega doslej še nikdar nisva pokušala.

V tistih časih je bil moj oče v vojski. Tedaj nisem vedel, kaj je vojna; le toliko sem razumel, da tam kanoni grme, kri teče in pa trobente pojo, kar mi je bilo še najbolj všeč. Doma še črnega kruha nismo imeli; zato ni čudno, da so se mi sline cedile po dobrotah, ki sem jih zrl pred seboj na krožniku. Nisem si mogel misliti, da bi bili ta strogi gospod tako dobri. Poželjivo sem gledal kruh, a si nisem upal jesti.

»Le jejta, le jejta!« so dejali gospod. Nisva se dala prositi in sva jedla počasi kakor gospoda, pa ne zato, da bi bila bolj gosposka, ampak zato, da ne bi prehitro zmanjkalo. Saj smo tudi doma lovili fižole iz juhe in jih spravljali za popoldne.

Ko sva pomedla vse v nenasitni želodček, sva dobila vsak po eno majhno knjižico.

»Tu notri je pisano, kako se pri sv. maši streže. Vseh teh molitvic se morata naučiti napamet. Učita se pa le tistih, pri katerih je velika črka M, kar pomeni minister in je latinska beseda.«

Debelo sva pogledala drug drugega. Nisva mogla verjeti, da se bova učila za ministra. Gotovo so se morali gospod zmotiti. Šele pozneje v latinskih šolah sem prišel na to, da pomeni minister toliko kakor strežnik.

»Le pridno se učita, a natanko, sicer ne bo nič z vajino službo. Zdaj pa le pojdita in kadar se bosta naučila, se pa spet oglasita.«

Neskončno sva bila srečna, tako, da nisva našla izraza tej sreči. S hvaležnimi očmi sva zrla v gospoda župnika, z očmi, polnimi veselja in zahvale.

»Hvaljen Jezus!« sva še pozdravila in stekla vesela na cesto. Kar so naju nesle noge, sva jo ubrala proti domu. Na poti sva srečala prijatelja Janezka in mu že zdaleč klicala:

»Janezek, ministra boval!«

Neumno naju je pogledal in nama ni verjel. Vsa srečna sva pridrvela k materi v kuhinjo.

»Mama, ministra boval!«

»Kakšna ministra? Ministranta, hočeta reči?«

»Res, res, mama in hrušek sva dobila in belega kruha, tako dobrega.«

»Ali res? Pa sta se kaj zahvalila gospodu?«

Rdečica naju je oblila. Tiha sva bila in mama naju je ozmerjala.

Kmalu sva pozabila na mamino oštévanje in sva se začela učiti tistih čudnih latinskih besedi. Še brala sva težko. Komaj sva spravila skupaj prvi stavek:

»Et introibo ad altare Dei...«

Neskončno čudno so se nama zdele te besede. Nikakor in nikakor mi niso hotele v glavo. Tekmovala sva med seboj, kdo bo prej znal. Vedno in vedno sva ponavljala, da bi se jih morali že vrabci naučiti.

»Et introibo ad altare Dei...«

Težko je šlo, a šlo je, le tisti presneti »konfiteor« nama je delal preglavice. Pustila sva ga za nazadnje. Celo popoldne sva hodila iz kota v kot in venomer ponavljala:

»Et introibo...«

Še pri večerji sva gonila te »kozje molitvice« in sva komaj čakala, da smo se nasitili. Potem pa spet »konfiteor«, dokler naju ni zapidila mati spat.

V sanjah se mi je zdelo, da klečim pred oltarjem v lepi beli srajci in rdeči haljici. Začela se je sv. maša, jaz pa sem začel drdrati:

»Et introibo...«

Naenkrat se mi je ustavilo. Ves sem se tresel od strahu. Gospod župnik so me gledali tako grdo kot še nikoli. Jezni so bili, da so morali sami odgovarjati. Po sveti maši so me ozmerjali v zakristiji:

»Kar poberi se! Tak ministrant, ki še molitvic ne zna!«

Takrat sem zajokal na ves glas in se zbudil...

Ves teden sva se učila in učila, da še nikdar tako. Počasi so nama legle čudne besede v glavo. Kako sva bila vesela, ko sva se do nedelje vseh naučila. Zdrdrala sva jih kot očenaš in tudi »konfiteor« je šel gladko.

In spet sva se oglasila v župnišču.
Gospodu župniku se je neverjetno zdelo, da bi se mogla tako hitro naučiti. Nezaupno naju je pogledal in začel spraševati.

Hlačice so se nama tresle.

Najprej sem prišel na vrsto jaz. Do »konfiteorja« je šlo, a tam se je ustavilo. Mraz me je pretresel. Kaj, če me zapode!

Gospod so pomagali in stroj je začel spet delovati in je vztrajal do konca.

Gospod župnik so me pohvalili in dobro se mi je zdelo. Tudi Jožko je srečno prestal skušnjo. In spet sva dobila hrušek in kruha. Gospod naju so prijeli za glavo, vsakega z eno roko in slovesno dejali:

»Iz vaju bo še nekaj, če bosta pridna.«

Oddahnila sva se. Kako sva bila vzradoščena. Najrajši bi bila objela starega gospoda, tako sva ga rada imela, a vseeno sva se ga bala. Neskončno velik in učen se nama je zdel tisti hip. Pomislil sem pri sebi:

»Kako sem se trudil, da sem se navadil iz te majhne knjižice, gospod pa imajo pri sv. maši tako veliko in debelo knjigo. Bogzna, morda znajo vso napamet.«

»Odslej bosta hodila vsak dan po šoli. Ali sta razumela?«

Vesela sva prikimala, pozdravila, se zahvalila za hruške in odšla.

Na dvorišču sva srečala mladega cerkovnika Menartovega Francelja, tistega, ki nama je obleko delal,

»No, fanta, ali sta znala?«

»Seveda sva znala,« sva mu ponosno odvrnila.

»Le hitro se navadita! To bo lepo, bosta videla.«

Smeje je stopil v župnišče, a glej, vrnil se je in nama dejal:

»Fanta, k »Orličem« se vpišita!«

»Če naju bodo doma pustili...«

»Seveda vaju bodo, le prosita mamo! Sem bil že pri njih.«

Od veselja sva poskočila in nisva vedela, kaj bi počela.

Tako sva bila sprejeta v slavno strežniško službo. Brata Jožkota je imel Jezušček tako rad, da ga je čez eno leto poklical k sebi in mu zdaj streže v nebesih.

Jaz pa sem ostal strežnik, dokler si nisem zaslužil kroja in še kot član »Orla« sem včasih stregel pri sv. maši.

R. Trnovčan:

Večer ob ognju.

Otrok sedi ob oknu in strmi v večer:
čez hribe zlate zarje se rdečijo,
v poljanah tihe meglice ležijo,
nekje v planini pesem poje mlad pastir.

Polmrak je rahlo legel okrog vaških koč,
zvon v vasi je zapel Avemarijo.

Otroku v zarjah se oči zlatijo
in sanja, sanja ves večer, vso dolgo noč — — —

Fanika in njene male.

Fanikinim deklicam se vračajo misli vsak dan na dvoje veliko: na tretjo uro, ko smejo v sadovnjak k Faniki, da telovadijo, da igrajo škarjice, slepe miši; potlej jim Fanika pravi povesti, o Fanika je dobra kot mamica... In še v večer jim tonejo misli, ko gredo ob užiganju zvezd še one s Faniko užgat luč k Mariji na polje.

Vse deklice vedo, da le tista prilije olja v rdeč lonček, ki na migljaj sluša Faniko: ne trene z očesom pri pozoru, ne budi sosede v smeh; in če je vljudna, skromna, vestna, točna. In še: če mamico doma ljubi, že z oči bere njene želje in jih izpolni...

Vsak dan tekmujejo, katera bo izpolnila vse želje Fanikine in bo vredna, da zvečer užge luč pri Mariji.

Ko se večeri, nemirno odhajajo na polje: katera bo nocoj srečna, da bo Marijino lučko užgala? Katera bo najvrednejša v Fanikinih očeh? O, že vse so bile srečne, že vse vredne, le ena ne, Tončka.

To je nemirna deklica, zdolaj od južnega solnca doma. Večno nagajivo dete je bila, večno brezpokojno... Nekoč je videla na loki zale deklice, vse v belem, ki so telovadile. Resno jim je žarelo obličje kot odraslim, zrelim ženam. Ko so končale, so odšumele ven na trato. Tedaj je zabučalo iz naroda krog ograje. Vzdignil se je silen klic in se razlil čez vso široko ravan:

»Živele naše rožice!«

To je bilo za Tončko doživetje kot bi se ji odprlo v drug svet. Še tisti večer je šla pred Faniko:

»Fanika, ali smem biti tvoja? Tako kot so one...«

»Smeš, Tončka, če boš pridna.«

»Bom, Fanika, bom, bom...«

Pa kaj velja obljuba male vihrave deklice? Če ne privre iz srca, jo odnese veter tisti hip, ko je iz ust stopila. Tončkina obljuba je prišla le iz ust, srce je ni čulo. In že naslednji dan je Fanika čutila:

»Za pokoro mi bo Tončka.«

In res. Tončka je bila živo srebro: vihrava, nemirna, nagajiva.

Fanika: »Pozor!«

Vse so obstale na hip kot uklešene v eno samo telo. Tončka obrne glavo do sosede, spači obličje; v smeh prhne soseda in že se stresa vsa vrsta.

»Tončka, še enkrat, pa ti bom odprla lesa!«

Pa Tončka je drugi dan še ponovila. In še mnogokrat poslej. Fanika je trpela, a odgnala je ni, vihravke. Zlata mamica je bila vsem, vse je učila, za pridnost nagajala, za nagajivost kaznovala: Tončka ni še nikdar užgala Marijine luči...

»Vse zaman. Tolikrat sem slušala; mislila sem, da sem najbolj pridna, da bo mene zvečer izbrala Fanika. Pride večer, hrepeneče čakam, nič. Vselej me prezre.«

»Še bodi pridna!«

»Bolj kot tisti dan ne morem biti, Ganila nisem jezika. Prečrno sem zapisana.«

»Pa bi rada užgala luč?«

»Oh, kako!«

»Za srečo mora človek trpeti. Še danes bodi dobra, morda boš vredna drevi...«

Tisti popoldan je Tončka nabirala krompir na njivi pred hišo. Zato ni mogla do tretje ure v sadovnjak telovaditi, mati ji ni dala. Potlej pa

je vsa prašna zletela v sadovnjak. Že so končale vaje, prešle so na igro: »Pokažimo nožice.«

Fanika jo presunljivo pogleda, češ: Največ trpim s teboj, pa še neredna si! Rekla pa ni besede. Tončka je prebrala z oči ves očitek; namera, da bo danes pridna, je padla v vodo:

»Saj sem že izgubila pravico užgati luč, nemarnica sem v njenih mislih.« Bolno ji je šlo po glavi.

Pa Tončka je bila trmasto ponosna, ni povedala, zakaj je zakasnila. Rajši je čitala očitek v Fanikinih očeh. Rajši je trpela ponižanje.

In že je izbrisala zadrežo, kes; pogнала se je v vrsto, nastavila roke v gibe kot ostale deklice. Vse so imele bele rutice in jih prale na lesenem plohu. Ona nič. Tedaj, ko je Fanika pogledala na cesto za vrto, je strgala rokav, da bo za robec. Smeh se je vnel kot slama pod iskro in se razlil čez vse obraze in roke in robce. Fanika se ozre:

»No?«

Bolna je bila Fanika tisti dan, zato razdražljiva.

»Kaj se smejete!« Pa že je videla Tončkin rokav.

»Zopet Tončka! Nerednica, pa še nemir delaš! Pojdi, dosti mi je! Danes te več ne maram videti...«

Tončka ni zajokala, kot bi vsaka druga. Ni prosila odpuščanja. Obrnila se je na besedo in šla iz vrta...

Marijina lučka — kdo jo bo nocoj užgal? Tončka gotovo ne!

Zarja na zatonu se je osula kot vela rdeča roža. Tam se užigajo luči in še naprej čez nebo. Zdi se, da hodi sejalec in seje zlato pšenično zrnje po brezkončni njivi. Pri Smuku se je uposnila njiva zvezdâ in prešla v semiško goro, kjer cvete morje luči iz nizkih lesenih koč in zidanic.

Tedaj se je dvignila srečna družinica deklic in hiti s Faniko na polje h kapelici.

»Kdo bo nocoj, Fanika? Kdo bo užgal luč?«

»Ali bom jaz? so plavali glasovi eden čez drugega.

Deset deklic si je skrivoma dajalo odgovor:

»Jaz bom.«

Ena edina ne. Tončka je stonala poslednja, brez besede, brez una; vedela je, da ona ne bo med srečnimi. Pa še je po svoje žalostno vedela: ven me je pogнала danes, ne smem ji pred obličje. Fanika me ne more, Fanika me sovraži...

V sredo polja so zavile; tam raste kapelica ob cesti in Marija je sama v njej ves dan in vso noč. Vsaj lučka naj gori pri njej skozi noč. Že so tam. Znova se je vzdigalo iz nemirnih src:

»Kdo bo?«

Najpridnejše že iztezajo roke, da bi jim Fanika izročila olje. Mrzlično strme v Fanikine ustne, v njene oči; na katero se ozirajo... Tedaj:

»Nocoj bo užgala Marijino luč...«

»Kdo, kdo?« je pritajeno suvalo.

»Tončka.«

Omahnile so roke najpridnejšim, iztrgal se je vzkrík:

»Tončka — da bi ona užgala luč!«

»Ona.«

Gluboka tišina. Še vetri se ne sanejo. Oči vseh iščejo v Tončko. Zadaí etoi na srivi kot težka orešnica, v tla zre.

»Norčunie se iz mene,« se je žalostno zavedla. »Pa ne,« se naglo domisli nazaj. »ne. Fanika se ne norčunie, še z nikomer se ni.«

Po deklicah ji predo oči: »Kdo je še Tončka kot jaz. Mene, vem, ne misli. Pa danes, ko sem bila taka, še zlasti ne...«

V to nozove Fanika:

»Tončka, pridi vendar! Na, tu imaš olje in stenj, užgi lučko!«

»Pa mene misliš, Fanika, ko sem storila danes pred teboj smrten greh?«

»Tebe, Tončka.«

Tedaj so Tončki zavrele solze, kes je bil v njih; šla je do Fanike, se zrušila na kolena in se bridko zjokala:

»Fanika, odpusti, nikdar več!«

Kot dete je ihtela brezutešno.

Fanika se skloni do nje, jo poljubi v solze, dvigne in pozove:

»Še mamici obljubil«

»Mamica, nikdar več!«

Vzela je olje, prilila v rdeč lonček, v sredo zataknila stenj in užgala luč.

Padla je na kolena; Tončka je trgala iz sebe, druge deklice so ponavljale:

»Mamica, bodi večno naša...«

»In še ti, Fanika!« je hvaležno molilo v Tončki. »Češčena Marija...«

O, kako srečno je gorela Marijina lučka tisto noč...

Leto je zašlo po tej sladki noči.

Fanika še vedno uči v sadovnjaku, Orličice še iste, a še polno novih.

In Tončka? Od tiste noči ni več Tončke. Angelček je, ki ga ljubi mamica, Fanika ga ljubi in ljubijo ga vse družice. Saj najproznejše telovadi, najslajše deklamuje in poje! O pojo samo angelci tako... pa nikomur tega ne pove. Tiha je in mirna in skromna. O, Tončka je držala besedo kot zrela žena. Da, Tončka je prava Orličica. In Fanika je najslajša mamica na svetu...

Prof. Fr. Pengov :

Gnezdo divjega goloba.

Ko je bil ljubi Bog ustvaril svet, je pokazal vsaki ptici, od štorcklje pa do kraljička, kako da naj zida svoje gnezdo. Divji golob je bil eden izmed prvih ustvarjenih ptičev in bil je že utrujen, ko so drugi šele ugledali svet. Vsede se na vejo v raju in prespi ves tisti čas, ko je vodil Bog pticam tečaj za stavbo gnezd. Ko se prebudi, je bil naš Gospod Bog že daleč proč in drugi ptiči povedo golobu, česa da so se bili naučili; takoj se tudi lotijo spletanja gnezd. Golob pa je sedel ves žalosten in pretakal solze ves dan. — Ko naslednje jutro zopet pride Gospod Bog in hoče ustvariti Adama, reče golobu:

»Vrana naj te nauči!« — sam namreč ta dan ni imel časa za take reči.

Vrana se takoj loti svoje službe kot učiteljica in prične skladati dračje. Tedaj zakliče golob:

»Zdaj pa že vem! Zdaj pa že znam!«

To je dražilo vrano in odletela je proč.

Od tega časa maši divji golob tako beraško - zanikrno gnezdo, da vidiš lahko skozenj sijati solnce ali pa mesec in zvezde. Le pojdi sam in prepričaj se o prvi priliki!

Črna žolna.

Ko sta hodila naš Zveličar in sv. Peter še po zemlji, prideta nekoč do hiše, kjer je gospodinja stala ravno ob metrgi in gnetla testo za kruh. Na glavi je imela rdečo avbico. Ker sta bila prehodila naša sveta znanca ta dan že dolgo pot in bila zelo lačna, poprosi Kristus ženo za kosec kruha.

»O da, dobita ga,« odgovori pekovka, vzame kosec testa in ga zgnete. Toda med dlanmi ji je narastel tako, da je izpolnil vso metrgo.

»Nak, to je preveč, toliko mu ne smem dati!« Vzame manjši koscec; toda ko ga izvalja, je postal tudi prevelik. Tudi tega ni mogoče dati, preškoda bi ga bilo! V tretje vzame prav, prav majhno mrvo testa, pa tudi tokrat naraste v velik hleb.

»Ej, na ta način vama ne morem dati ničesar,« reče skopulja. »Neotešena morata naprej, kajti hlebček je vselej prevelik.«

Tedaj se razsrđi Kristus in pravi: »Ker imaš tako samopridno in nehvaležno srce in mi ne privoščiš niti skorjice kruha, bodi odslej ptica in si išči hrane med lesom in lubjem; tudi piti smeš samo takrat, kadar bo deževalo.«

Komaj izgovori besedo, izgine žena, namesto nje pa švigne črna ptica skozi dimnik. Še danes jo lahko vidiš, kako leta okoli z rdečo čepico na temenu in vsa odeta v črno, žalno obleko. Saje v dimniku so jo tako počrnille. Neprestano kot nemirna vest seka in kljuje po drevju za lubadarji in drugimi zajedalci, kadar pa se pripravlja k dežju, milo čivka, zlasti še ona v sivi obleki, ki ji pravijo ptica-pivka. Saj je žejna vse svoje žive dni.

Sraka in vrana.

Nekoč je bila povabila sraka vrano v gozd na pojedino, da bi se tamkaj v temni goščavi gostili z mahovjem. Pa vrani ni bila povšeči ta slaščica, zato reče:

»O joj, o joj, ljuba sraka, tvoje kosilo ni popolnoma za nič. Je pa moje že vse drugačno, če zletiva pred skedenj bogatega kmeta; seveda, nekoliko pozorna moraš biti pri tem.«

Sraka je bila takoj pripravljena, leteti tja.

Komaj pa dospeta na določeni kraj, pok! Že se zgrudi vrana na zemljo, smrtno zadeta od šibre. Sraka pa se smeje in noslja:

»Mene si svarila, a sama si skočila v smolo!« Tedaj zaječi vrana v smrtni stiski: »Ah, ah, ah!«

In tako je ostalo. Sraka se heheta še danes in se bo še vse leto, vrana pa tožno kliče: »Ah, ah, ah!«

Spomin.

To je bilo takrat, v tistih svetlih, z zarjo obsijanih dneh, ko nam je še v vsakem koticu srca cvetela pravljica in pesem in smo bili še majhni in beli kot ovčke pri jaslicah.

Prišel sem bil tedaj med Orliče. Nisem se zapisal, nič, kar mednje sem prišel, čeprav so bili vsi večji od mene, kar veliki so se mi zdeli.

Učil nas je Frenk, zlati Frenk, ki ga ni več, ki tam v Ameriki kuje iz svojih znojev, iz svoje moči, iz svojega zdravja dolarje tistim pogoltnim ljudem tam za morjem.

Bil nam je skoraj za očeta, vsaj tistim od nas, ki očeta nismo poznali. Ne bi seštel ur, ki jih je prebil z nami, nam ravnal capljajoči korak v umerjenost, nas učil pravih gibov, živel z nami v ognju naše nebeške himne, nas vodil na Slivnico in na Loško in na Jezero, nas dvigal čez ograje, nas nosil, nam bil vse, kar si je le izmislila naša žuboreča razposajenost.

In prišel je naš veliki dan. Nam in njemu. Gospod so nam v telovadnici povedali, da bomo šli to in to nedeljo na prireditev, da bomo do takrat dobili nove kroje.

Takrat smo živeli v redki in svetli sreči pričakovanja, v veselju, ki mu še danes ne vem imena, ki je raslo in se dvigalo skozi vso tisto nevoljo vzbujajočo množino malih sitnosti in zadržavanj, dokler nismo tiste nedelje zarana oddrdrali skozi rosno jutro mimo sanjajočega jezera tri ure daleč od Starega trga.

In ko smo se na klancu pred vasjo ustavili in je pod nami v valovanju pojočih zvokov godbe zamigljalo celo morje čepic in rok, ki so nas pozdravljale, je skočil Frenk med nas in nas vse, ki smo stali v gruči, objel z vriskom, kot ga še nismo čuli iz njegovih ust. V tistem hipu je presekala mlado jutro pesem, angelski spev bi dejal, pri katerem me vedno nekaj stisne za srce, nekaj neizrečeno sladkega in velikega.

Mlada telesca so se nam kar sama zjeknila v pozor, v prvi pozor, kjer so se nam prsa širila pod utripi srca, ki je plalo in bilo v neskončno sladkem ponosu in moči.

Takrat sem bil tako srečen, da bi umrl, umrl od sladkosti. Ne vem, če sem še kdaj potem doživel kaj tako lepega.

A Frenku bom za to srečo, ki mi jo je on odkril, vedel hvalo, tudi če bi naju ločilo pol večnosti.

V verskem oziru se mora Orel, Mladec, Orlič, Orličica najbolj za to prizadevati, da rad moli, prejema svete zakramente in živi spodbudno za vse ljudstvo (Fr. Terseglav).

Povest o križu.

Bratci moji, rad bi se z vami pogovarjal. Tako na večer bi sedli skupaj na našem vrtu in bi vam pravil. Morda bi kar po vrsti začel. O naši pomladi bi vam pravil: kako je vsa bela o Veliki noči kakor greda šmarnic. Kako poje mlada trava v rosnem jutru. Pravil bi vam o našem solncu: kako privabi sedemdesetletnega iz postelje pred hišo in se poredno priplazi v njegovo belo jesen na glavi.

O naših malih bi vam pravil, kako jih je polna trata, bosonogih in porednih: kako plešejo in vriskajo in pojejo in žogo bijejo in se jokajo in obenem smejejo od zdravja, od solnčne volje.

O vročem poletju bi vam pravil, o poletnem polju, ki valovi od žita kot morje, in o jeseni, ki je tako težka in polna grozdja. In potem bi vas še v vinograd popeljal, da bi vam laže govoril o trti in grozdju.

Še o zimi bi vam pravil, da je lepa pri topli peči ob stari materi in njenem kolovratu. Povedal bi vam pravljico, ki sem jo slišal še majhen, prav tako pri peči ob stari materi in njenem kolovratu, pravljico o detetu, ki je iskalo mamico, in je zašlo. Pa so ga našle bele vile in ga vzele v svoj grad.

In potem bi vam še razkazal našo Belo dežel, vso od sanjajoče Kulpe do vividinskih goric, ki so vse blagoslovljene s trtami. In bi vas peljal čez polje po belih potih, ki jih je vse polno pri nas. Skupaj bi hodili ta bela pota kot otroci iz šole v gručah in se smejali in se odkrivali križu, ki raste ob poti. Veste, bratci moji, naša polja in naše gorice so gosto, gosto nasejane s križi. Dobri ljudje so pri nas in skoro vsak ima ob poti svoj križ.

Stara mati mi je še otroku pravila o križu, ki je leta in leta rasel ob poti. Velikokrat mi je govorila o njem. Prav natanko sem vedel, kje je stal in kakšen je bil, čeprav nisem bil nikoli tam. In kadar mi je o tem križu govorila, je bila njena beseda bolj tiha in nekako skrivnostna se mi je zdela. Kadar je končala, je umolknila, in tisti večer nisem več slišal besede iz njenih ust. Počasi sem zadremal ob petju starega kolovrata.

Povest o križu pa je bila dolga. Pripovedovala jo je vedno z istimi besedami, da sem jo znal že na pamet. Dolgo je že, kar je umrla stara mati in njena povest o križu je otemnela.

Slišal sem pozneje še marsikatero povest o križu. Pa vse so bile tako žalostne in težke. Ni še dolgo, kar mi je mati pravila o križevi poti mladega Toneta. Zdi se mi, da je bila ta povest čisto podobna povesti moje stare matere. Povest pa je bila tale:

Mlad je bil še takrat Tone in močan. Zemljo je lomil na polju in nosil žito za dom, ki je bil poln. Mati je bila z osmero otroki. Kričali so in prosili kruha. Tone je pa sekal v zemljo, da bi jim ga privabil. Pot mu je lil raz obraz. Pa ga ni otrl, da ne bi zamudil udarca. Pozno je bilo že ob večerih. Sosedje so se vračali s polja. Tone je pa kopal in zeblo ga je ob misli, da ne more izkopati kruha za deset ljudi.

In ko je tako kopal, je prišla neki dan mati. Ni je videl, dokler ga ni poklicala. Pismo je prinesla od trgovca, ki je v obraz kričalo, naj plača dolg v osmih dneh. Tone je bil mlad in se ni ustrašil. Jesen je bila takrat in Tone je imel lep vinograd. Trte so klonile proti zemlji, zakaj velik je bil blagoslov tisto jesen. Šel je k upniku in rekel: »Denarja nimam. Trte so polne. Potrgaj!«

In spet je kopal. Pa je prišlo pismo od drugega in zahtevalo denar. Ni se ustrašil. »Mlad sem in močan. V Ameriki raste denar. Mati, jaz grem, Ko se bom vrnil, plačam vse.«

Mati je jokala. Rekla ni nič. Le strašno hudo ji je bilo. Tone je pa še govoril: »Glejte mati, dvajset let imam. Ali nisem dolgo doma? Ali niso ljudje dobri, da me puste toliko časa? Že od mladih let sem vedel, da bom moral iti. Samo čakal sem, da pride ukaz. Culo sem imel vedno povezano. Nič čudnega ni, če grem. Čudno bi bilo, če bi ostal tako v miru in kopal to trdo zemljo. Vesel grem in bogat se vrnem, mati!«

Tudi njej je bilo čisto razumljivo, da gre sin. Zato mu ni branila. Le jokala je. Tone je šel. Ni se jokal že od prvih let. Zakaj na trda tla ga je bila povila mati. Zato so bile tudi njegove solze trde. Tudi ko je materi in bratom roko podajal, je bilo suho v njegovih očeh.

Zgodaj je bilo zjutraj. Še zarja ni prisvetila izza Vivodine. Šel je za vasjo, da ne bi ljudi budil. In trdo mu je bilo v očeh in grlu. Prišel je ob njivi, kjer je zorela ajda. Sam jo je oral, sam sejal. Dan za dnem je hodil gledat, ko je cvetela in zorela. Zdaj ko se sklanja in je čas, da bi jo žel, mora iti. Dolgo je stal in gledal po njivi in solza mu je privrela v oko. Ne po materi, ne po bratih, po njivi, ki mu je pila kri, je jokal. Še križu se je odkril, ki je rastel ob robu in blagoslavljal njivo.

Tako je odhajal v Ameriko. Nov svet ga je objel in mu vriskal v ušesa. Pa Tone ga ni poslušal. Šel je v zemljo in se zaril. Skril se je solncu, zakaj vedel je, da je denar globoko v zemlji in da je treba dolgo grebsti do njega.

Dolgo je kopal in ni imel niti časa, da bi mislil na dom. Šele ko je prišlo pismo iz domovine, je odložil kramp. Z obema rokama je trgal ovoj s pisma. Odprl je in bral. In je bral še enkrat, pa ni mogel razumeti, kako je vse to prišlo. Mati je pisala:

»Ze deset let si v Ameriki. In se ti dobro godi. Nas pa si pustil v gladu in revščini. Dom in njive so nam prodali. Razšli smo se in ne vemo drug za drugega.«

Zazeblo ga je v dušo. Pa je spet zgrabil za kramp in ga zavihtel, da je zagrmelo po jami. Skrivil je hrbet in lomil in suval.

»Ojoj, deset let sem v zemlji in kopljem. Doma pa jokajo po meni. In brez doma so in brez ognjišča. Jaz pa rujem skale od jutra do noči in ne vidim solnca in dobro se mi godi. Zakaj streho imam tu v jami in kos kruha. Še deset let počakam, da zaslužim. In ko se vrnem, kupim hišo in bomo spet skupaj: mati, bratje in jaz. Vsi bomo skupaj. Čez deset let.«

Spet je kopal v zemlji kot prej. Leta pa so šla. Spomnil se je tiste njive z ajdo in križem ob robu in zdelo se mu je, da ne bo več obstal.

»Domov pojdem in jo pozdravim. Morda me še pozna njiva na Krajcih, z ajdo porastla, s križem ob robu. Dolgo je že, pa me ni pozabila moja njiva. Vem.«

In je šel. Pozno zvečer se je vračal proti domači vasi. Ko je hitel po cesti ob travnikih, se mu je zdelo vse tako tuje. Ves čas je mislil, da bodo še travniki vriskali, ko se bo vračal. Hudo mu je bilo. Pa je zavriskal, da bi jih zbudil. Vse je molčalo. Le iz vasi je prihajala fantovska pesem.

Prišel je do njive, kjer je rastle ob slovesu ajda in križ ob robu. Cela je ležala, nezorana. Stopil je nanjo in hodil do nasprotnega obmejka. Trdo so padale njegove težke noge.

»O moja njiva, kako si lepa in dobral Nisi odprla svojih dlani tujcu. Vedela si, da sem jaz gospodar in da me ni. Vedela si, da pridem in te pobožam s plugom. Pa si hranila svojo moč zame. Dobra si, njiva moja.

Kako ti je bilo brez mene? Si jokala? Glej, čez dvajset let je, kar sem se poslavljaj. Otrok sem bil še, ko sem jokal na tvojih širokih dlaneh. In zdaj se vračam tvoj gospodar. Zavoljo tebe sem se vrnil. Rad te imam in hudo mi je bilo za tabo. Teško je človeku, ki je zrastel z zemljo, pa ga odtrgajo od nje.«

Sklonil se je počasi na kolena in jo poljubil. Njiva pa je molčala. Dolga je bila in široka kot pred dvajsetimi leti. Samo gluha in mrtva je bila. Hudo je bilo Tonetu. Misлил je, da bo tudi njiva pela, ko se vrne on, njen gospodar.

Šel je do roba, da bi pozdravil stari križ, ki ga je hodil sleherno noč v sanje dramit. Križa pa ni bilo. Ko je hodil dalje ob robu, je zadel z ного v les. Razklenil je travo in v tistem trenutku mu je grenko zavrelo v grlu. Na tleh, v trnju je ležal stari križ, dobri stari križ, ki je leta in leta blagoslavljaj to široko polje. Tone je pokleknil in poljubil trhli les. Dvignil je težki roki in molil:

»Zahvaljen, Gospod, da si me poklical še o pravem času. Močna imam še ramena, čeprav sem že oslabel. Glej: še kot otrok sem na tej njivi dan za dnem potil krvavi pot, ko sem čakal, da pridejo pome in me poženo. Šel sem po svetu. Križan sem bil in s trnjem kronan, v obraz so mi pljuvali in me s pestmi bili. Daj, da izmolim do konca ta križev pot. Ne boš več trohnel tu na dežju. Domov te ponese in kjer bom jaz, bo tudi zate prostora.«

Dvignil je na rame težki križ, nizko sklonil glavo na prsi in korakal po njivi. Pot mu je lil s čela, on pa je molil predzadnjo skrivnost:

»Češčena Marija, milosti polna... ki je za nas težki križ nosil.«

In nekako veselo mu je bilo v duši.

Tako je prišel v vas. Fantje so stali pred kapelico in peli. Ko se je prizibal človek s križem, so se spogledali od začudenja. On pa je odložil težki križ, naslonil ga ob kapelico in stopil ves sključen in star mednje. Vesel je bil in je zavriskal.

»Zapojte, fantje moji! Kaj me gledate? Saj sem tudi jaz fant.«

Pa so molčali. Eden izmed njih pa ga je spoznal in je govoril:

»Tone, pa kaj si hodil domov na stare dni? Kaj ni v Ameriki prostora, da bi legel. Glej: ni prav, da nam motiš veselje. Mi smo mladi in veseli in pojemo. Ti pa si star in neveljav. Pa križ prenašaš ponoči, Kaj si pijan? Le nosi, tu gre pot, če si že pozabil.«

»Fantje moji, kako ste veseli. Mladi ste in šaljivi. Nisem hud za vaše besede. Glejte: saj sem tudi jaz mlad. Še plesal bi.«

»Meša se mu. Peljimo ga v steljo, da bo mir.« Tako so sklenili.

»Tone, Tone! Le enkrat je človek mlad. Le enkrat sme vriskati in vasovati. Kod si hodil? Kod zgubljal mlada leta? Tam bi bil ostal, pa bi te bili imeli za pametnega moža. Zdaj pa si bedak. Le pojdi v hlev in mirno leži, da te pastir ne pretepe. Zakaj star si in neveljav. Tudi jokati ti ni treba. Solze so za ženske in otroke. Ti pa si star mož. Ne spodobi se.«

In so ga peljali v hlev na steljo. Nič se ni branil. Truden je bil in je legel. Še križ, stari polomljeni križ so mu dali. Hvaležno je pogledal mlade fante, ki so se tako od srca šalili. Objel je križ in molil:

»Gospod, ali je to moja Oljska gora? Nekaj sem pozabil na svojem križevem potu: srečati svojo žalostno mater. Pa sem prestar, da bi se vračal, ko sem že na vrhu. Češčena Marija... ki je za nas križan bil. Ali je tu zadnja postaja? Moj Bog, star sem res. Pa sem mislil, da sem mlad in močan. Zato me niso poznali travniki in njiva in fantje. Le ti križ si me poznal. Češčena... ki je za nas križan bil...«

Morda je bila taka tudi tista povest o križu, ki sem jo slišal od stare matere. Ali je vsaj podobna. Dolgo je že, kar je umrla stara mati in njena povest o križu je že otemnela. Zato se je ne spominjam več tako natanko.

Bratci moji, rad bi se z vami pogovarjal in vam pravil. Naša polja in naše gorice so prav gosto naseljene s križi. Hodili bi bela pota kot otroci iz šole v gruĉah in se odkrivali pri križu. In bi vam pravil povesti o križih, ki rasto ob naših belih potih. Dolgo bi vam pravil, zakaj vsak križ ima svojo povest, žalostno in teŹko, kot je žalosten in teŹak križ sam.

Stojanov :

Balada v prozi.

— Mamica, danes sem čudo sanjala:

O polnoči, ko sem poslušala udarce ure, se je moja sobica bliskoma razsvetlila in ob moji glavici je stala ... O, kako je bila lepa! Kdo meniš, mamica?

— — Dete, joj, dete!

— Mamica, saj je bila ona, mala Terezika. Joj, vse kar je prijela, je bilo postalo roŹica. Moja posteljica, kakor en sam roŹnat grm, moje odejice, kakor sami nageljĉki in mamica, kaj meniš, kaj so bili moji laski?

— — Dete, moje najdraŹje dete, joj!

— Mamica, da bi me ti videla, kako sem bila lepa. Laski so bili vijolica pri vijolici, oĉki in usteca so se pa smehljali ob ljubeznivi Tereziki, ki me je hotela utrgati kot pomladni cvet, pa si prišla ti ...

— — Dete, kje si ljubo dete? Vzdrami se, ostani pri meni — — —

S k r o m e n bodi, bratec, pa boŹ velik. Takole reci: »Sosedov Marko, ki mamico draŹi, je niĉla. Źupanova Tinka, ki je neĉedna v obraz, v roke, v noŹe, v obleko, nemarnica, je velika niĉla. Malenĉev Ivan, ki je zadnjiĉ na paŹi grdo besedo rekel in Źe zaklel, je veĉja niĉla ...« In ti, moj bratec? Konĉaj in reci: »Jaz, ki vse to vidim n a d r u g i h, na sebi pa niĉ, pa sem morda Źe bolj umazan, jaz pa sem — najveĉja niĉla.« In velik boŹ v mojih oĉeh. (Lojze).

Bodi vesel kot solnce, Źalost je v grehu, v sovraŹtvu, v zavisti, ti teh ne poznaŹ, ĉist si, Orliĉ. Tudi nimaŹ teŹkih skrbi: mamica in atej jih nosita za te. Zato ti naj le smeh sije z oĉi in ljubezen do trave in roŹe in do ptiĉa, ki ti na polju poje ves boŹji dan, ker vse to je od Oĉeta. Źe ti mu poj hvalo za Źivljenje, za sreĉo v srcu, ko boŹ pasel na planini, poganjal voliĉe na njivi — s tem m o l i Ź vsak dan od jutra v veĉer k Oĉetu ... (Lojze).

André Manrois :

Parabola o odpuščanju.

(Iz knjige: Molčanja polkovnika Bramblea.)

Gentleman je bil umoril nekega človeka. Roka pravice ga ni sumila, toda vest ga je tako mučila, da je žalostno blodil okrog.

Ko je šel nekega dne mimo anglikanske cerkve, se mu je zdelo, da bi bila skrivnost manj težka, če bi jo mogel deliti. Vstopil je torej in prosil vikarja, da naj posluša njegovo izpoved.

Ta vikar je bil zelo dobro vzgojen mlad mož. Vzhičen od tako redkega, nepričakovanega obiska se je požuril.

»Seveda, gotovo: kar odklenite mi srce, vse mi lahko poveste kot očetu.«

Oni drugi je začel:

»Umoril sem nekega človeka.«

Vikar je poskočil.

»In to ste prišel povedat meni? Nesrečni morilec! Mar mi ne narekuje državljanska dolžnost, da vas takoj peljem na najbližjo policijsko stražnico... Sicer pa zahteva moja gentlemanska čast, da vas niti minuto več ne trpim pod svojo streho!«

In mož je odšel. Nekaj kilometrov dalje je zagledal kraj poti, po kateri je hodil, katoliško cerkev. V poslednjem upanju je vstopil in pokleknil za starikavimi ženskami, ki so čakale ob spovednici. Ko je prišla vrsta nanj, je razločil v senci duhovnika, ki je naslanjal glavo med roki in molil.

»Oče,« mu je rekel, »nisem katoličan, ampak izpovedal bi se vam rad.«

»Sinko, poslušam te.«

»Oče, moril sem.«

Čakal je učinka strahovitega odkritja. V prostranem molku cerkve je preprosto dejal svečenikov glas:

»Kolikokrat, sinko moj?...«

—n.

»Pa je že tako, dragi fantje, na svetu, da samo tisto hočemo na svetu, česar nimamo in nismo za tisto, kar nam je Bog dal, prav nič hvaležni.« (Dr. Ivan Pregelj.)

»K vsaki družini spada tudi zemlja domača. Kdo ne ljubi te zemlje? Oče jo ljubi; sto in stokrat jo je prehodil, predelal in pregledal! Koliko velikih upov, koliko upravičenega ponosa, koliko veselja je užival, ko je gledal nanjo, na njive, na gozde, na travnike! O, kako nepopisno rad ima on svojo zemljo, ki jo je dobil od očeta in jo hoče zopet sinu pustiti! Tu na tej zemlji je svoboden; za ves svet bi je tujcu ne oddal; nikdar bi ne pustil, da bi se ta zemlja razdelila! In mati, kako jo tudi ona rada ima! Pač mnogo, mnogo znoja ji je steklo raz čelo, ko je še kot otrok in potem kot dekle in kot zakonska žena delala po njivah ali pri hiši doma; tu si želi umreti in nikjer drugod...« (Dr. Jos. Srebrnič.)

Orlički pišejo.

Loški potok. — Dragi brat Lojze! Dovolite, da se tudi jaz oglasim v »Orliču«. Popisal Vam bom nekoliko naše orlovsko življenje. Mladcev-gostov nas je 26, Orličev pa 19, v prihodnjem letu se bo število gotovo povečalo. »Orliča« imamo naročenega 35 izvodov, za kar nam je bila prisojena nagrada, en ameriški koledar, a ga do sedaj še nismo prejeli.

Letošnje leto smo imeli precej sestankov in telovadnih ur, vendar ne toliko kot prejšnja leta. Dne 27. februarja t. l. smo imeli Mladci delitev od Orličev in smo imeli posebne sestanke, v krogih pa smo skupno nastopali. Nastopili smo pri procesiji, in sicer 33, ob priliki birme pa nas je sprejelo g. škofa samo deset Mladcev, ker Orlički so bili s šolsko mladino. Mladci smo imeli tudi par izletov v naravo. Trije smo se udeležili prieditve na Stadionu, ki nam ostane neizbrisno v spominu. Na prieditve v Ribnici dne 17. julija smo poslali štiri zastopnike naraščaja.

Proslavili smo tudi dvestoletnico sv. Alojzija z lepo igro »Za večno krono«, katera je kljub neugodnemu času in preobilnemu poljskemu delu povolno uspela, posebno živa slika je ljudem tako ugajala! Jaz sem igral vlogo sv. Alojzija. Prilagam vam sliko, da nas boste poznali.

Z novim poslovnim letom bomo začeli z novim navdušenjem in veseljem, imajoč pred očmi kitičo Trnovčanove pesmi-

Vodi nas prapor resnice, kreposti,

to nam je cilj in jasen naš znak.

V srečnem veselju nedolžne mladosti

sile trenutek nam rastejo vsak.

Anton Car.

Pripis urednikov. — Eden sam, Tone Car-jev. Pa je on edini Mladec v vsej Sloveniji? Kje ste drugil? Kje si Orlič? Orličica, kaj molčiš? Poročajte mi, moji ljubi bratci in sestrice, kaj delate, kako se vam godi. Tako rad bi vedel! Bral sem v lanskem »Orliču« vaša pismenca, po dvakrat sem jih bral, tako odkrito pišete, no, zdaj pa nenadno tako globok molk... Vzdramate se in razveselite svoje bralce in bralke s pisemcem, zlasti pa še svojega urednika Lojzeta... — (Pišite s črnilom in samo na eno stran, sicer moram sam prepisovati za natisk!)

Urednikovi razgovori.

V. Winkler: Rad bi govoril s Teboj glede »Zgodbe o Petru Klepcu« in še o pesmih. Pridi enkrat! Od 8. oktobra naprej bom prost ob sredah, nedeljah in praznikih od pol 2 do 2.

Vekoslav Planinšek: Le pošlji svoje spise in uganke!

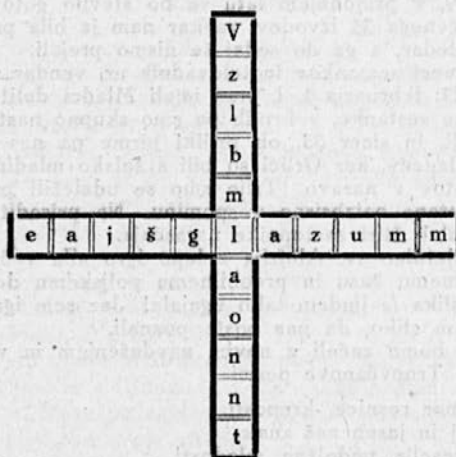
M. Kranjc: Pošlji še! Dobro znaš brati iz duše otroka. Pa pokaži se mi ob priliki, da Te bom v oči poznal.

Prijatelji »Orliča« iz zadnjih let, ljubitelji čistih otroških duš, dajte mi roko v novo leto, da bomo vkup orali, vkup sejali zlata semena v srca tistih, ki šele tipljejo v resnobo življenja, pa še ne vedo, »kam drži na desno cesta, kam drži na levo pot...« Tem odpirajmo oči, prižgimo luč; pa ljubezni jim nalijmo za jakost in čistost duš, za zemljo, da ne bodo bežali na tuje, čez širne vode, če bo eno leto skopa, in tam pozabili domačije. Še za mater in očeta: da bodo gojili v srcu hvaležnost za žulje očetove, za solze materine... Še jim recimo, da dajmo ljubezni bratom Slovincem, bratom Hrvatom, bratom Srbom, a prvim iz treh največ, ker so najbolj iz naših njiv, iz naših cerkva. Pa besedo materino ljubimo, da je nam ne spačijo tisti, ki niso nikdar ljubili s srcem naše svete domovine, a pri mizi s penečim vinom kriče, da so edini narodnjaki. Vsi trije: Srbi, Hrvati in Slovenci — si bodimo bratje kot iz ene matere, a čuvajmo svoje kulturne vrednote vsak zase kot zlate svetinjel!

Vsi pa, ki pišemo, bodimo otroci, da nas bodo umeli, da bodo videli v nas svoje bratce, a ne učitelje s črno obrobljenimi očali... Urednik

Orličeve uganke.

1. Križ.

Kdor reši obe uganke, bo prejel v dar
lepo knjigo. — Urednik.

2. Spomenik.

1. moško ime.
2. samostalnik,
3. bajeslovni kralj,
4. žival,
5. rokodelec,
6. žival,
7. del telesa,
8. časomer,
9. pridevnik,
10. soglasnik.

Po sredi dobiš ime in priimek
enega izmed naših velikih mož.

Plemenit bodi, moj dragec, ne žali sosedovega, če je ubog in nima žametnega klobuka kot ti. In če je pohabljen, se mu ne sme; boli ga tvoj smeh, a molče trpi, ker ima zlato srce . . . Tudi ti, če te kdo zabode z besedo, ne plani nanj, premačaj se, odpusti mu, pa boš velik mož; zakaj vsak, ki je zmagal sebe, je prvi med največjimi . . . (Lojze).

VSEBINA: Vama, bratec in sestra . . . — Ptič Orlič. — Zmaj. — Beseda miče, zgled vleče! — Dogodek na cesti. — Darinka. — Razne vrste izletí. — Čigani. — Pravljičica. — Toda dete? — Na tujem. — Kako sva postala z Jožkom strežnika. — Večer ob ognju. — Fanika in njene male. — Gnezdo divjega goloba. — Črna žolna. — Sraka in vrana. — Spomin. — Povest o križu. — Balada v prozi. — Parabola o odpuščanju. — Orličí pišejo. — Urednikovi razgovori. — Orličeve uganke.

»Orlič«, glasilo orlovskega naraščaja in mladcev, izhaja vsak mesec. — Izdaja ga Društvena nabavna zadruga v Ljubljani, Ljudski dom. — Uprava: Ljudski dom, Ljubljana. Naročnina za odseke, ki naroče vsaj 20 izvodov pod skupnim zavitkom, 8 Din letno, za vse druge 12 Din. — Urednik: Lojze Golobič, Semenišče, Ljubljana. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.